

KONYA YÖRESİNDE YER TEZGÂHINA SON ÖRNEK “YÖREME”

Arş. Gör. H. Melek HİDAYETOĞLU*

I. GİRİŞ

Yöreme tezgâh, Konya'nın Karadiğın, Küçükmuhsine ve Ovakavağı gibi yörelerinde yakın zamana kadar bilinmesine, kullanılmasına ve çeşitli ürünler dokunmasına rağmen bugün yalnızca Sızma kasabasında kullanılmaktadır.

Bu makale Yöreme Tezgâhı hakkında Sızma Kasabası'nda yaptığımız araştırma sonuçlarına dayanmaktadır: Sızma Konya ilinin Selçuklu ilçesine bağlı, 2300 nüfuslu, bir beldemizdir. Konya-Afyon karayolu üzerinde Dokuzun Hanı'na 14 km. mesafededir (Şekil No:1). Dağlık bir arazi yapısına sahiptir. Bundan dolayı da halk, şehre yakın bir uzaklıkta yaşamasına rağmen kapalı bir hayat sürdürmektedir. Sızma kasabası daha önce Sille Bucağı'na bağlı bir köy iken, 1987 yılında belediye haline gelmiştir. Konya il merkezi ile mesafesinin yakınlaşması sonucu halk çalışmak için şehre yerleşmeye başlamıştır (Resim No:1-2). Sızma Kasabası, yörede 50 yıl öncesine kadar işletilen cıva maden ocakları ile tanınmaktadır¹. Kasabada yaklaşık 15 yıldır faaliyet gösteren halı kooperatifinde Isparta tipi halılar dokunmakta ve Isparta'daki şirketlere gönderilmektedir (Resim No:3).

II. YER TEZGÂHLARI HAKKINDA GENEL BİLGİ

Yüzyıllar boyunca insanlar pek çok alet kullanarak dokuma kültürüne katkı sağlamışlardır. İlkel tezgâhlardan günümüz gelişmiş tezgâhlarına ulaşmada bu araçlar şekil olarak değişime uğrasa da temelde hepsinde amaç aynıdır.

Anadolu'nun farklı yörelerinde yer tezgâhı, konar-göçer tezgâh, kon tezgâhı, yatık tezgâh, uçayak, kondu-göçtü tezgâh ve çatma gibi isimlerle bilinen ve çoğunlukla çözümlü ipiyle desenlenen yaygıları dokumak üzere hazırlanan yer tezgâhları kullanılmaktadır.

* Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Araştırma Görevlisi.

¹ Hasan Özönder, **Sille (Tarih-Kültür-Sanat)**, Konya, 1998, s.196 ve Hasan Özönder, “Yüzyıllar Boyunca Sille’de Halıcılık ve Sille Halılarının Karakteristik Özellikleri”, **Erdem**, Halı Özel Sayısı III, Cilt:10, Sayı:30, Ankara, 1999, s. 540’da, “Sille halkının, Sızma cıva maden ocaklarındaki zencefre ve bilhassa vermilion maddelerinden kırmızı boya elde ettiklerini ve bunu pişmiş toprak ve dokumacılıkta ilk çağlardan beri kullandıklarını yazmaktadır”; Bu konuda geniş bilgi için bkz. **Türkiye Cıva Envanteri**, M.T.A. Yayınları, Ankara, 1969, s.4.

Konuyla ilgili kaynaklarda yer tezgâhlarının birbirine benzedikleri görülmektedir. Ancak her yörede farklı isimle tanınmaktadır. Bunları şöyle sıralamak mümkündür:

“Yatık tezgâh; yerinden sökülüp kolayca taşınabilen el tezgâhı. Birer çift altlık üzerine dokumanın istenen uzunluğundan yarısı kadar aralıkla iki sıruk konur ve sıruklara çözümler gerildikten sonra gene iki altlık üzerine yerleştirilen gücü sopasına alttaki çözümler teker teker bağlanarak tezgâh meydana getirilir. Konar-göçer veya yer tezgâhı adı da verilir²”.

Yer hanası; özellikle Niğde ve Aksaray çevresinde yir (yer) hanası diye bilinir. Yakın zamanlara kadar at, eşek, deve gibi binek hayvanlarının semerlerini bağlamada kullanılan golan ipi, içinde tuz taşımak için tuz heybesi ve kış günlerinde ayağın üşümemesi için **“dolak”** adı verilen dokumaların yapıldığı bilinmektedir³.

Üçayak veya kondu-göçtü tezgâh; Türkmenler tarafından kullanılır. Aynı uzunlukta yuvarlak ve düzgün ağaçlar, gücüyü taşıyan ip ile tepeden bağlanır. Gücü ağacı, gücü açma çubuğu ve dokuma enini ayarlama tahtası, üçayak tezgâhında yardımcı elemanlardır⁴.

Çatma; Karadeniz Bölgesinde dasdar adı verilen yaygıları dokumaya yarayan aynı ölçü ve kalınlıktaki üç tane ağacın birbirine çatılması sonucu meydana gelen üçayak sistemine bağlı basit aletlere denir. Toroslar Bölgesi’nde yaşayan yörükler, Karadeniz Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Yozgat, Aksaray ve Kırşehir çevresinde görülür⁵.

Kon tezgâhı; Güneydoğu Anadolu Bölgesinde **yer ıstarı** adıyla bilinen eni dar kumaşlar dokumada kullanılan tezgâhlara verilen isimdir. Toroslarda yaşayan yörüklerin bu tezgâha **kolan** veya **kon tezgâhı** adı verilmektedir⁶.

Şal tezgâhı; Doğu Karadeniz Bölgesinde kolanlar ve dastar, cecim, çul gibi diğer yün dokuma ürünlerin dokunduğu açık hava tezgâhı şeklinde tanımlanmaktadır⁷.

Tevni-tavnı; özellikle Yozgat yöresinde ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde bu isimle anılır⁸.

² Belkıs Acar, **Kilim Ve Düz Dokuma Yaygılar**, İstanbul, 1975, s.58.

³ Bekir Deniz, “Karadeniz Bölgesinde İlginç Bir Dokuma Çeşidi Dasdar”, **Arkeoloji-Sanat Tarihi Dergisi I**, İzmir, 1982, s. 34.

⁴ Yusuf, Durul, **Anadolu Kilimlerinde Örnekler**, İstanbul, 1985, s. 17.

⁵ Bekir Deniz, **A.g.e.**, s. 32.

⁶ Ali Rıza Yalman (Yalgın), **Cenupta Türkmen Oymakları II**, İstanbul, 1993, s.490.

⁷ M. Reşat, Sümerkan, “Doğu Karadeniz’de Dokuma Kolanlar”, **II. Ulusal El Sanatları Sempozyumu**, 18–20 Kasım 1982, s. 269–270.

Konya yöresi dokuma geleneği içinde halı ve düz dokumaların (kilim, cicim, zili, sumak) çok önemli bir yeri vardır. Çoğunlukla kirkitli dokumalar şeklinde ıstar tezgâhlarda dokunur. Konya yöresi düz dokuma yaygıları arasında atkı-çözü-dezen ipi ve desenin atkı iplikleri ile verildiği çok tanınan dokumaların yanında atkı-çözü ve desenin çözü iplikleri ile verildiği örnekler de yer almaktadır. Bu dokumalar Konya civarında **yöreme** adı verilen yer tezgâhlarında dokunur (Resim No:4).

Günümüzde bu tezgâhları kullanmasını bilen kişiler ve tezgâhta dokunan ürünlerin kullanım alanları tükenmiştir. Bu düşünceden hareketle bildiride, yöreme tezgâhın dokumaya hazırlanması ve dokuma tekniği ile ürünlerin çeşit özellikleri aktarılmaya çalışılmıştır. Amacımız, Konya dokuma kültürüne katkı sağlaması, unutulmuş ve yeni uygulamalarının yapılmadığı bu tezgâh ve yaygı çeşidini tanıtmak ve Türk Kültürü içindeki yerini belirlemektir. Söz konusu bu çalışmada Konya yöresinde yaptığımız araştırmalarda rastladığımız bu tezgâh türü tanıtılacaktır.

III. YÖREME TEZGÂHI

Konya yöresinde düz dokuma yaygılardan çözü ipliyle desenlenen dokuma türündeki yaygılar **yöreme** adı verilen yer tezgâhında dokunur. Yöreme tezgâhı, yere üçayak sistemi ile kurulan basit tezgâhlardır. Konya yöresinde bu tezgâh çeşidine Küçükmuhsine Köyü, Sızma, Ovakavağı, Karadiğın Kasabaları'nda rastlanmıştır. Bu tezgâhta dokunan yaygılar çoğunlukla boyuna çizgili, çözü ipliyle desenlenen, havsız düz dokumalardır (Resim:5-6-7). Bunlara Sızma'da **göklü**, Ovakavağı'nda **sofra**, Karadiğın'de **çırpı** adı verilir. Yük örtüsü ve sofra bezi şeklinde kullanılır veya heybe yapılır (Resim:8). Sızma Kasabası'nda bu tezgâhlar kullanılarak yük örtüsü şeklinde yeni göklüler dokunmaktadır. Günümüzde Küçükmuhsine Köyü, Ovakavağı ve Karadiğın Kasabası'nda yeni dokumalar yapılmamaktadır.

Yöreme kelimesi derleme sözlüğünde; “kolan ipi olarak da kullanılan kaba kalın ip (Hacılar, Isparta-Bor, Niğde), örtü (Alibeyhüyüğü, Konya)”⁹ şeklinde tanımlanmaktadır. Bu bizim ifade etmek istediğimiz tezgâh türü ile ilgili değildir: Yöreme tezgâhı ile yapılan dokuma türünde dokuyucu, kirkitli tezgâhlarda olduğu gibi sabit bir yerde oturmaz. Dokuma ilerledikçe altına aldığı tabure tipi herhangi bir aleti dokuma yönünde ilerletir. Dolayısıyla dil bilimcilerin verdiği bilgilere göre, bu kelime doğrudan **yörümek-yürümek** kelimesi ile ilgilidir: Anadolu ağızlarında fiil **yörü-** biçiminde yaygındır. Bu fiilin **-me / -ma** ekiyle

⁸ Prof. Dr. Bekir Deniz'in 15.06. 2006 tarihinde şifahen verdiği bilgilere göre.

⁹ **Derleme Sözlüğü**, Cilt: XI, Ankara, 1993, s. 4309.

yapılmış isim biçimi olan “**yörüme**”nin ses değişmesi ile “**yöreme**” haline gelmesi olağandır¹⁰.

Bir yöreme tezgâhı **kazık, çek ağacı, kılıç, kücü, seren ağacı, tahta, çatki** adı verilen parçalardan meydana gelir. Sızma yöresinde dokumayı meydana getiren çözüğü ipe **cezgi**, atkı ipe **geçki** adı verilir¹¹ (Şekil No: 2).

Kazık çözüğü iplerinin karşılıklı gerilmesini sağlar. **Çek ağacı**; kazıklara bağlanarak, çözügülerin gerilmesine yardımcı olur. **Kılıç**; keskin ağızlı ahşap bir alettir. Dokuma sırasında enine atılan atkı iplerini sıkıştırmak ve ağızlık açmak için kullanılır. **Kücü**; çözüğü hazırlama sırasında çözüğü iplikleri kücüye bağlanır ve iplerin bir alt bir üst hareketini sağlayarak ağızlık oluşturur. **Seren ağacı**; çözüğü ipi gerildikten sonra çözügülerin bağlandığı düzgün kesilmiş ahşap çubuktur. Dokuma sırasında yaygının eninin daralmasını önlemeye yarar. **Tahta**, dokuma sırasında dokuyucunun tahtayı kendine doğru çekmesi ve dik halde tutmasıyla ağızlığı oluşturur. **Çatki ise** üç adet aynı büyüklükteki ahşap kalın çubukların bir noktadan bağlanarak oluşturulan tezgâhın ana parçalarından biridir. Kücünün iki ucundan bağlanan ipler çatkiya sabitlenir.

Yöreme tezgâhta dokunan ürünlerin uzunluğu dokuyucunun isteğine bağlıdır. Genelde 35 cm. eninde hazırlanan ince uzun parçalar istenilen uzunlukta kesilip, şaklar birbirine dikilerek bir bütün haline getirilir. Çoğunlukla altı şak birleştirilerek **göklü, çırpı** ve **sofra** adı verilen yaygılar yapılır (Resim: 9).

Yöreme tezgâhında çözüğü hazırlama işlemi şöyle yapılır: Yere iki kazık çakılır. Bu kazıkların arasındaki mesafe dokuyucunun isteğine göre değişir. Ne kadar uzun dokumak istiyorsa kazıkların arasını o kadar açar. İki kazık başına birer kişi oturur. Üçüncü kişi kazıklar arasında gidip gelerek çözüğü hazırlamaya başlar. Çözüğü ipi birbirine paralel gelecek şekilde sıra ile kazıklara dolanarak sarılır. Çizgili bir dokuma isteniyorsa renklerin sırası geldikçe renk değişikliği yapılarak çözüğü hazırlanır.

Çözüğü hazırlanırken aynı zamanda kücüleme işlemi de yapılır. Kücüleme yapmak için iki kalın çubuk hazırlanır. Bu çubuklar dokuyucunun dokumaya başlayacağı noktaya yakın

¹⁰Yöreme kelimesinin etimolojisi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi sayın **Prof. Dr. Mustafa Öner** tarafından yapılmıştır. Yardımları için kendisine teşekkür ederim.

¹¹Aliye Eryiğit'in (41 yaşında, Sızma doğumlu, okur-yazar değil), 14.07.2004 tarihinde şifâhen verdiği bilgilere göre.

birbirine yakın mesafede ve aynı hizada yere çakılır (Resim No:10). Çubuklardan biri yaygı dokunmaya başlandığında **kücü** olarak kullanılır. Çubuklar arasındaki mesafe, kücülenen çözgü ipine ağızlık oluşturacak ve hareket alanı kazandıracaktır. Çözgü ipi iki başa çakılan kazığa bağlanır. Bu iki kazık arasında gidip gelinirken her gidişin birinde kücü için hazırlanan çubukların arasından boş geçilir, diğer gidişte çubuğun arkasından geçilir ve kücü için ikinci bir iple bağlanır (Resim No:11–12). Bu işlem dokumanın eni için gerekecek miktarda çözgü ipine yapılır. Gelişlerde kücülenmeyen çözgü ipi dokuma ilerledikçe kaydırılır ve altta kalan bu ipler dokuma uzadıkça üste gelir. Bir boş bir dolu bağlanan çözgüler arasına kılıç geçirilir.

Baş tarafa bağlanan kazık, üzerindeki çözgüler dağıtılmadan yerden çıkarılır ve yatay hale getirilir ve bu kazığa artık **çek ağacı** denir. Yere paralel bir şekilde tutulan çek ağacı iki başından gerilerek iki kazığa sıkıca bağlanır. Kücülemeye yardımcı olan ikinci çubuk çıkarılır. Kücülenen iplerin ters hareketi yönünde **tahta** geçirilir. Tahta, çözgü iplerinin düzgün ağızlık hareketi için gereklidir. Kücünün üstünde yer alacak şekilde üç uzun kazık tepe noktalarından birbirine bağlanarak **çatki** hazırlanır. Saç ayağı şeklinde çözgüler üzerine açılarak yerleştirilir. Kücü ağacını iki başına sağlam ipler bağlanır ve bu iplerin diğer ucu çatkiya bağlanır. Bu şekilde kücü yere düşmemiş boşlukta bırakılmış çözgüleri hareket sağlanmış olur (Resim No:13).

Çatkidan sonra seren ağacı hazırlanır. Kücülenen çözgüler ikişer, üçer, beşer alınarak seren ağacına bağlanır. Bu sayede dokuma sırasında eninin daralması önlenir (Resim No:14–15). Bu işlemler sonunda yöreme tezgâh dokuma için hazırdır.

Bir küçük çubuğun iki başı arasında gidip gelinerek atkı ipi sarılır ve bir mekik gibi kullanılır (Resim:16). Çözgü iplerinin aşağı yukarı hareketi sırasında açılan ağızlıktan yörede **geçki** denilen atkı ipi geçirilir ve **kılıç** ile sıkıştırılır. Çözgü iplerinin renkleri dokunacak yaygıya göre seçilirken, atkı ipleri kenardaki çözgünün rengi ile aynı tek renk olarak hazırlanır.

Dokuma sırasında üstte kalan tek teller hata verir. Bu tellere **susuk** denir. Susuk teller kılıç yardımıyla aşağı çekilir ve hata veren iplik düzeltilir. Göklü - çırpı ve sofralar boyuna çıbıklı şekilde dokunur. Çözgü ipleri deseni meydana getirdiği için çözgüleri hazırlama aşamasında çıbıkların kalınlıkları ve renkleri de ayarlanır. Boyuna çıbıklar arasına mutlaka

siyah ve beyaz renkli ince çubuklar yerleştirilir. Bu iki renk dokuma yüzeyinde beyaz renkli küçük noktalar halinde görülür. Bunlara Sızma yöresinde **kuzu** veya **tırnak** adı verilir¹².

Sızma yöresinde **göklü** adı verilen yüklük örtüleri çoğunlukla kız çeyizleri için dokunur. Bir dönem yoğun şekilde dokunan bu yaygılar Sızma'ya yakın çevrede tanınan ve yöre halkı tarafından dokunup satılan ürünler arasında yer almıştır. Alan çalışmalarımız sırasında Lâdik-Sarayönü ve Kadınhanı civarında da bu dokumaların Sızma'da dokutulduğu tespit edilmiştir. Ancak günümüzde yöre halkı sadece kendi ihtiyacı doğrultusunda yeni yaygılar dokumaktadır. Sızma'lı hanımlar yöreme tezgâhını, yaz sonunda bağ bahçe ve tarla işlerinin yavaş yavaş bittiği Eylül ayı gibi hazırlar. Genellikle imece usulü, tezgâhı kurmayı ve kullanmayı bilen kişilerden yardım alınır. Köyde gençlerin pek rağbet etmediği göklü dokumak ve tezgâh hazırlamak yöredeki yaşlılara düşmektedir. Yöreme tezgâhı kullanmak becerinin ve bilginin dışında güçlü olmayı da gerektirir. Gergin haldeki çözümlerin hareketini sağlamak ve geçki ipini kılıçla sıkıştırmak güç bir iştir (Resim No:17-18).

IV. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Anadolu'da benzer tezgâh örnekleri Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Orta Anadolu Bölgesinde, Ordu, Giresun, Akçaabat, Tirebolu, Tonya¹³, Amasya-Yassı Çam¹⁴, Erzincan, Tunceli¹⁵, Malatya¹⁶, Kahramanmaraş, Gaziantep, Van, Mardin, Yozgat, Kırşehir, Aksaray ve Toroslarda görülür. Yöreme tezgâhı ile yapılan dokumalar çözümlü ipliyle desenlenen cicim tekniğine sahiptir. İçlerinde, Yozgat-Çekerek civarındaki gibi, atkı iplikleriyle desenlenen ve arasına renkli yün parçalarının yerleştirilerek süslendiği örnekler de vardır (Resim No:19).

Konya yöresinde yapılan araştırmalarımız sırasında Ovakavağı, Küçükmuhsine ve Karadığın yörelerinde kaynak kişilerle yapılan görüşmelerde yakın zamana kadar bu tezgâh kullanılarak çözümlü ipliyle desenlenen düz dokumalar yapıldığı belirtilmiştir. Yine bu yörelerde de tezgâha **yöreme** denmektedir. Benzer ürünler farklı isimlerle anılmaktadır. Ovakavağı'nda çobanın ayağına giymesi için dokunan **dolak** gibi, **heybe**, **kolan**, **tülü** (Resim

¹² Aliye Eryiğit'in (41 yaşında, Sızma doğumlu, okur-yazar değil), 14.07.2004 tarihinde şifahen verdiği bilgilere göre.

¹³ M. Reşat, Sümerkan, **A.g.e.**, s. 270, Bekir, Deniz, **A.g.e.**, s. 31.

¹⁴ H. Örcün Barışta, **Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Halk Plastik Sanatları**, Ankara, 2005, s.200.

¹⁵ N. Görgünay, Kırzioğlu, **Altaylar'dan Tuna Boyuna Türk Dünyası'nda Ortak Motifler**, Ankara, 1995, s.270.

¹⁶ Belkis, Acar, **A.g.e.**, s.17.

No:20), **sofra**, **palaz** gibi dokumalar bu tezgâhta yapılır¹⁷. Karadiğın Kasabası'nda çatkıya **dayak**, Ovakavağı'nda **dikme** adı verilir¹⁸. Karadiğın Kasabası'nda tezgâh hazırlama işlemi **çırpıyı dirmek** veya **çırpıyı çözmek** şeklinde adlandırılmaktadır¹⁹.

Konya'da bu yörelerin dışında Cihanbeyli İlçesi ve Gölyazı Kasabası ile Kulu İlçesi'nin Karacadağ Kasabası'nda yer yaygısı, at çulu, sibelek denilen yük örtüsü gibi yaygılar **ağaç** adı verilen yere yatay şekilde kurulan yer tezgâhlarında dokunur²⁰ (Resim No:21). İnce uzun şaklar (parçalar) halinde dokunur ve yan yana getirilerek dikilir. Çözgü ipliyle desenlenen bu yaygılarda çözgü iplerinin yer değiştirilmesiyle çeşitli desenler yapılır (Resim No:22–23).

Ayrıca Konya'nın Yükselen Kasabası'nda da heybelerin dokunduğu yer tezgâhlarının varlığını H. Örcün Barışta "Konya Yükselen Eski Bilecik'ten Bazı Halı Örnekleri" adlı makalesinde bildirmektedir²¹.

Çeşitli yayınlarda yer tezgâhı, konar-göçer tezgâh, yer ıstarı, kolan ve kon tezgâhı, yatık tezgâh, uçayak, kondu-göçtü tezgâh, şal tezgâhı ve çatma gibi isimlerle anılan tezgâhın parçaları, kurulma ve kullanım şekli Konya Sızma yöresinde tespit ettiğimiz yöreme tezgâh ile benzerlik gösterir. Doğu Karadeniz'de daha ince olan kolanların dokunmasında kullanılırken diğer yörelerde eni 40–50 cm. yaklaşan ince şaklı yaygılar dokunmaktadır. Tezgâhın ana parçalarından **çatkıya**; dağan ve çatma, **kücüye**; gücü ağacı ve çıtır küzü, **seren ağacına**; sürgü ağacı ve küzü, **tahtaya**; serak ve seren, **çek ağacına** geri ağacı adı verilir²².

Yöreme tezgâhının benzerleri Anadolu dışında, İran, Irak (Kerkük, Musul), Suriye gibi komşu ülkelerdeki Türk boyları ile, Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan gibi Türk Cumhuriyetleriyle Ortaasya'daki diğer akraba Türk devletlerinde de görülür: Tezgâhın şekli ve dokunan örnekler açısından hemen hiçbir farklılık yoktur. Özellikle Orta

¹⁷ Hürü Küçükkarapınar'ın (74 yaşında, Ovakavağı doğumlu, okur-yazar değil), Mehri Ünlü'nün (1951, Ovakavağı doğumlu, okur-yazar değil), 31.07.2004 tarihinde şifahen verdikleri bilgilere göre.

¹⁸ Sabiye Yıkılmaz'ın (70 yaşında, Karadiğın doğumlu, okur-yazar değil), 09.07.2004 tarihinde ve Mehri Ünlü'nün (1951, Ovakavağı doğumlu, okur-yazar değil), 31.07.2004 tarihinde ve Aliye Eryiğit'in (41 yaşında, Sızma doğumlu, okur-yazar değil), 14.07.2004 tarihinde şifahen verdikleri bilgilere göre.

¹⁹ Sabiye Yıkılmaz'ın (70 yaşında, Karadiğın doğumlu, okur-yazar değil), 09.07.2004 tarihinde şifahen verdiği bilgilere göre.

²⁰ Rahime Koyuncu'nun (55 yaşında, Karacadağ doğumlu), 02.07.2004 tarihinde ve Emine Akpolat'ın 22.06.2004 tarihinde şifahen verdiği bilgilere göre.

²¹ H. Örcün Barışta, "Konya Yükselen Eski Bilecik'ten Bazı Halı Örnekleri", **El Sanatları Dergisi**, Sayı:1, Türk El Sanatları'nın Dünü-Bugünü-Yarını Sempozyumu Tebliğleri (4Nisan 1994), Konya, 1997, s.104.

²² M. Reşat, Sümerkan, **A.g.e.**, s. 274 ve Bekir, Deniz, **A.g.e.**, 1982, s. 34.

Asya Türk Cumhuriyetleri ile akraba Türk boylarında **çocuk bağı, önlük bağı, çadır bağı, deve yük bağı** dokunur (Resim No:24–25–26). Dokumalar çözüğü ipliyle desenlenen cicim tekniğine sahiptir. Yer sergisi olarak hazırlanan örnekleri dar ve uzun parçalar halinde dokunur, yan yana getirilerek dikilir. Desenlerinde genellikle elibelinde ve kıvrımlı motifler hakimdir²³.

Kazakistan'da yöreme tezgâhına **örmek toku** veya **alaşa** (Resim No:27) adı verilir: Alaşa tekniğinde **horjun (heybe), torba, çadır ve deve bağı, çuval bağı, çocuk bağı ve kilem (yaygı)** dokunur (Resim No: 28). Eskiden çok yaygın olan bu gelenek günümüzde az da olsa devam etmektedir²⁴.

KAYNAKÇA

- Belkıs, ACAR, **Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar**, İstanbul, 1975.
- Anonim, **Türkiye Civa Envanteri**, M.T.A., Ankara, 1969.
- Bekir DENİZ, “Karadeniz Bölgesinde İlginç Bir Dokuma Çeşidi Dasdar”, **Arkeoloji-Sanat Tarihi Dergisi I**, İzmir, 1982, s. 31–35.
- Bekir DENİZ, **Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygılar**, Ankara, 2000.
- **Derleme Sözlüğü**, Cilt: XI, Ankara, 1993, s. 4309.
- Yusuf DURUL, **Anadolu Kilimlerinde Örnekler**, İstanbul, 1985, s. 17.
- N. Görgünay KIRZIOĞLU, **Altaylar’dan Tuna Boyuna Türk Dünyası’nda Ortak Motifler**, Ankara, 1995.
- Hasan ÖZÖNDER, **Sille (Tarih-Kültür-Sanat)**, Konya, 1998.
- -----, “Yüzyıllar Boyunca Sille’de Halıcılık ve Sille Halılarının Karakteristik Özellikleri”, **Erdem**, Halı Özel Sayısı III, Cilt:10, Sayı:30, Ankara, 1999, s. 535–544.
- H. Örcün Barışta, “Konya Yükselen Eski Bilecik’ten Bazı Halı Örnekleri”, **El Sanatları Dergisi**, Sayı:1, Türk El Sanatları’nın Dünü-Bugünü-Yarını Sempozyumu Tebliğleri (4Nisan 1994), Konya, 1997, s.99–113.
- H. Örcün Barışta, **Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Halk Plastik Sanatları**, Ankara, 2005.
- M. Reşat SÜMERKAN, “Doğu Karadeniz’de Dokuma Kolanlar”, **II. Ulusal El Sanatları Sempozyumu**, 18–20 Kasım 1982, s. 269–277.
- Ali Rıza (Yalgın) YALMAN, **Cenupta Türkmen Oymakları II**, İstanbul, 1993.

²³ Katkılarından dolayı **Prof. Dr. Bekir Deniz** hocama teşekkür ederim.

²⁴ Bekir Deniz, **Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygılar**, Ankara, 2000, s.160–162.